

Ще Ви изненадаме с това,
което очаквате от нас!

1

СЪВРЕМЕННИК

СПИСАНИЕ ЗА ЛИТЕРАТУРА И ИЗКУСТВО • ИЗДАВА КК „ТРУД“

2017

ДЖ.М.КУТСИ ГОСПОДИН ФО

ПОЕЗИЯ

КРИТИЧЕСКИ ХРОНИКИ

МИТКО НОВКОВ
ПАТРИЦИЯ НИКОЛОВА

ВЛАДИМИР ПОПОВ
ДЗИДИ МАДЗИЯ
НИКОЛАЙ БОЙКОВ
КРАСИМИР ВАРДИЕВ
ЛИЛИ ХРИСТОВА

РАЗКАЗИ

АНИ ПРУ, БИЙ ЛУИС, КЕВИН КАНТИ, ДАЯН КУК,
ДЕЙВИД ДЖЕЙМС ПОАСАН, ЕЛКЕ ХАЙДЕНРАЙХ, САРА БАЙНЪМ

На първа корица: Васил Василев „Среца и логка в реката“

списание

СЪВРЕМЕННИК

излиза с подкрепата на програма
„Национален център за книгата“ към
Национален дворец на културата

1

СЪВРЕМЕННОСТ

2017

Владимир Зарев
главен редактор

Иво Рафаилов

Иван Кирков Портрет на Константин Павлов, 1963

В БРОЯ

Иван Кирков

Васил Василев

СЪВРЕМЕННИК

1

2017

Година XLVI
Основател
Павел Вежинов

РОМАН

Дж. М. Кутси

ГОСПОДИН ФО

от английски
Пейчо Кънев

5

ПОЕЗИЯ

Владимир
Попов

94

РАЗКАЗ

Ани Пру

ЕДИН РЕШИТЕЛЕН МЪЖ

от английски
Здравка Евтимова

102

РАЗКАЗ

Бий Луис ЖЕЛЕЗНИЯТ ЧОВЕК

от английски
Маргарита
Дограмаджиян

123

РАЗКАЗ

Дороти
Паркър

ИЗ ДНЕВНИКА НА ЕДНА ДАМА...

от английски
Божидар Стойков

130

РАЗКАЗ

Кевин Канти

ЩАСТЛИВ ЗАВЪРШЕК

от английски
Маргарита
Дограмаджиян

134

ПОЕЗИЯ

Дзиги
Магзия

от английски
Здравка Евтимова

144

РАЗКАЗ

Даян Кук

ЖИВОТЪТ ПРОДЪЛЖАВА

от английски
Маргарита
Дограмаджиян

152

РАЗКАЗ

Елке
Хайгенрайх

ЗИМНО ПЪТУВАНЕ

от немски
Диана Лазарова

162

РАЗКАЗ

Д. О. Стюърт

ЗА ОФИЦИАЛНОТО И НЕОФИЦИАЛНОТО ПИЕНЕ

от английски
Божидар Стойков

173

РАЗКАЗ

Луиз Едрик

ГОЛЯМАТА КОТКА

от английски
Маргарита
Дограмаджиян

176

Иван Кирков
Лято, 1973

РАЗКАЗ

Сара Байнъм
ЮРТА

от английски
Василена Мирчева

— 185 —

ПОЕЗИЯ

Николай
Бойков

— 199 —

РАЗКАЗИ

Закари
Мейсън

**ИЗГУБЕНИТЕ
ПЕСНИ
ОТ „ОДИСЕЯТА“**

от английски
Юлия Гешакова

— 206 —

РАЗКАЗ

Джен
Ашуърт
**ПЕТ ХИЛЯДИ
МЛАДЕЖИ
ГОДИШНО**

от английски
Маргарита
Дограмаджян

— 223 —

РАЗКАЗИ

Дейвид
Джеймс
Поасан

от английски
Галина Величкова

— 228 —

РАЗКАЗ

Джоан
Силбър

ЗА ЛЕЛЯ МИ

от английски
Маргарита
Дограмаджян

— 251 —

ПОЕЗИЯ

Красимир
Вардиев

— 267 —

РОМАН

Румяна
Захариева

**РЪКАВИЦИ
ЗА СТУДЕНАТА
ВОЙНА**

— 273 —

РАЗКАЗИ

Мартен
Калеев

— 328 —

РАЗКАЗ

Станчо
Пенчев

**КАМИЛСКИ
КАМЪК**

— 343 —

ПОЕЗИЯ

Лили
Христова

— 350 —

ЕСЕ

Дмитрий
Орешкин

**ФИЛОСОФИЯ
НА РУСКИЯ БИТ
И НА ГРАДОВЕТЕ**

от руски
Пенка Кънева

— 353 —

АТЕЛИЕ

Павел
Павлов

ИВАН КИРКОВ

— 373 —

АТЕЛИЕ

**ВАСИЛ
ВАСИЛЕВ**

— 378 —

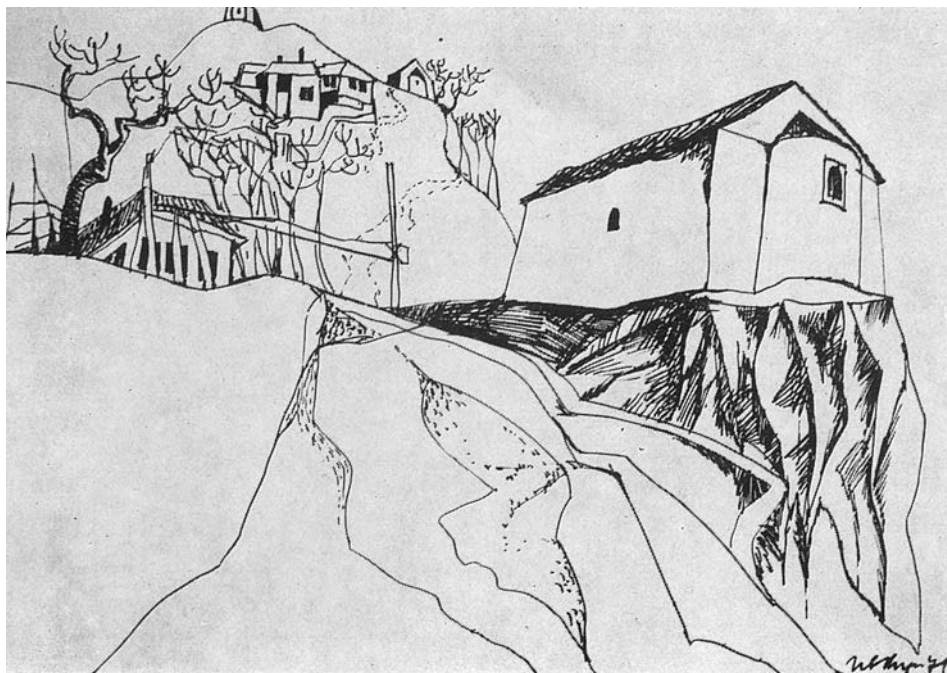
**КРИТИЧЕСКИ
ХРОНИКИ**

Патриция
Николова
Митко
Новков

— 381 —

Издава:
Книгоиздателска къща „Труд“ ООД
Управител
Венелина Гочева

1202 София, ул. „Св. св. Кирил и Методий“ 84, етаж 3
тел. 942/2375; office@trud.cc

Иван Кирков Асеновград, 1972

Оформление и предпечат
Иво Рафаилов

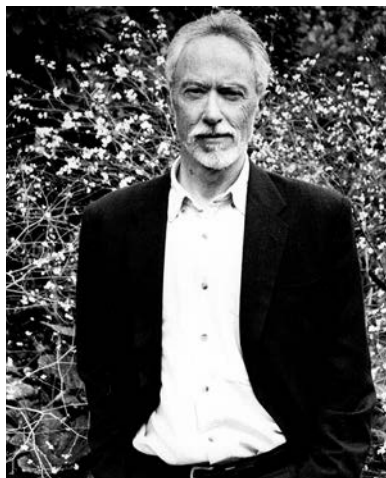
Коректор Йорданка Белева

Формат 70x100/16. Печатни коли 26.
Ръкописи не се връщат и не се рецензират.
Печат – „АЛИАНС ПРИНТ“ ЕООД

РОМАН

Дж.М.Кутси

Джон Максвел Кутси, писател, есеист, езиковед, преводач и преподавател, е роден на 9 февруари 1940 г. в Кейптаун, Южноафриканска република (ЮАР). Изучава английски език и математика в Кейптаунския университет. От 1962 до 1965 живее в Лондон, където работи като компютърен програмист за „IBM“. От 1968 до 1971 г. преподава английска литература в Държавен университет на Ню Йорк в Бъфало. Завръща се в ЮАР, за да преподава в Кейптаунския университет, където през 1983 г. е удостоен с титлата „професор по литература“. През 2002 г. се премества да живее в Аделаида, Австралия. Дж. М. Кутси е един от най-награждаваните съвременни писатели. Два пъти става носител на наградата „Букър“ (1983 и 1999), а през 2003 г. е удостоен с Нобелова награда, заради „изключителната структура на творбите му, съдържателните диалози и аналитичната колоритност на стила“. Той е един от най-яростните критици на апартейда в Южна Африка през 80-те години на миналия век, както е и отявлен защитник на правата на животните и вегетарианец. Автор е на 12 романа, сборници с разкази и новели, както и на романизиран автобиографи. Някои от най-известните му книги са: „В очакване на варварите“ (1980), „Живот и страдания на Майкъл К.“ (1983), „Позор“ (1990), „Дневник на една лоша година“ (2007) и др.

ГОСПОДИН ФО

I

Накрая вече няха сили да гребя. Ръцете ми се покриха с пришки, гърбът ми гореше, цялото тяло ме болеше. Въздъгнах и се метнах през борда, почти без да разплискам водата. С бавни замахвания – загребвания дългите ми коси се разпиляха в кръг около мен подобно на причудливо морско цвете, като анемония или медуза, каквито се срещат само в бразилски води, – плувах към странния остров, плувах известно време, както бях гребала – срещу течението, после се почувствах освободена от хватката му и вълните ме понесоха към залива, като накрая ме изхвърлиха на брега.

Лежах върху горещия пясък, по главата ми се плъзгаше оранжевата светлина на слънцето; фустата ми (единствената дреха, която успях да взема) съхнеше; чувствах се изморена, но и благодарна за спасението си.

Върху мен падна тъмна сянка, но не от облак, а от човек, около който слънцето създаваше бляскав ореол.

– Корабокрушенка – казах аз с удебелен и сух език. – От кораб. Съвсем сама.

Протегнах изтръпналите си ръце.

Мъжът клекна до мен. Той беше чернокож, с гъста като агнешка вълна коса, гол, освен някакви груби долни гащи. Повдигнах се и погледнах равното му лице, дребните очички, широкия нос, дебелите устни, кожата, която не беше черна, а по-скоро тъмносива, все едно бе покрит с тънък слой прах.

– *Agua** – промълвих на португалски, като направих знак за пиене. Той не ми отговори, а се вгледа в мен, както би сторил с някой тюлен или кит, изхвърлен от вълните, който скоро ще умре и ще може да му послужи за храна. До него имаше едно копие. Помислих си, че съм дошла на грешния остров, и наведох глава: бях дошла на остров на канибали.

Мъжът се протегна и докосна ръката ми с дланта си. Помислих, че проверява кожата и месото ми. Постепенно дишането ми се нормализира и аз се поуспокоих. От него се носеше миризма на риба и на овча вълна, сушаща се на слънце.

Тъй като не можехме да стоим така безкрайно, аз се надигнах и отново показах, че ми се пие. Бях гребала цяла сутрин, не бях пила вода от предната вечер; вече не ми пукаше дали ще ме убие, исках само да ми даде вода.

Чернокожият се изправи и ми направи знак да го следвам. Вървеше изпънат и стегнат през пясъчни дюни и по пътека, водеща към хълмиста част от острова. Но тъкмо започнахме да се изкачваме и аз усетих остра болка и изтеглих от петата си дълъг и черен трън. Макар да я разтърках след това, петата ми бързо се поду и аз започнах да куцам от болка. Мъжът се обърна с гръб към мен, показвайки, че иска да ме носи. Поколебах се дали да приема, понеже той беше дребен и по-нисък от мен. Но нямаше какво друго да сторя. По този начин, частично подскачаща на един крак и отчасти носена от него, с вдигната фуста и брадичка, търкаща се в еластичната му коса, ние се изкачвахме по хълма, а моят страх постепенно намаляваше в тази странна, задна преградка. Забелязах, че той въобще не обръща внимание къде стъпва, и с ходилата си мачкаше цели храсти от същите тръни, на които се бях убола.

За читателите, запознати с разказите за пътешествия, думите „необитаем остров“ раждат във въображението мек пясък, сечести дървета, ручей, готови да задоволят жаждата на корабкрушенеца и узрели плодове, падащи в ръцете му; едно място, където дните преминават в лежане и почивка, докато не се появи кораб, който да те отведе до дома. Но островът, на който аз бях попаднала, въобще не беше такъв: голям скалист хълм с

* *Agua* – вода (порт.) – Б.пр.

плосък връх, остри скали, издигащи се от морето от всички страни, освен от една, на места имаше еднообразни, вечнозелени храсталаци, без никакви цветове по тях. Близо до брега се забелязваха купчини от кафяви водорасли, които биваха завличани до пясъка от вълните, и от тях се носеше зловонна миризма, а из тях щъкаха пълчища големи и светли бълхи. Навсякъде имаше шураци се мравки, от същия вид, който се срещаше и в Баия, както и една друга напаст, живееща из дюните: малко насекомо, което се крие между пръстите на краката и после пробива кожата и влиза навътре. Дори и дебелината на кожата на Петкан не можеше да им противостои: краката му бяха напукани, от тях течеше кръв, но той не обръщаше внимание на това. Не видях змии, но в горещия ден гущери се топлеха по камъните, някои бяха малки и бързи, други големи и тромави, със сини черти около главите, които издуваха при поява на опасност, тогава съскаха, и гледаха свирепо. След време хванах един от тях с торба и се опитах да го опитомя, хранейки го с мухи, но той не искаше да яде мъртва плячка, затова се принудих да го пусна. Също така имаше и маймуни (за тях ще разкажа по-късно) и птици, навсякъде имаше птици: не само ята врабчета (или поне аз ги наричах така), които по цял ден прелитаха от храст на храст и чуруликаха, но и по скалите имаше многобройни популации от чайки, рибояди и корморани, камънаците бяха побелели от курешките им. А морето бе пълно с делфини, тюлени и всякакви риби. Ако ме устройваше компанията на животните, тогава можех да си живея щастливо на този остров. Но как човек, привикнал към богатството на хорската реч, може да остане доволен от гракане, цвърчене и свирене, от лая на тюлените и стонове на вятъра?

Накрая стигнахме до края на нашето изкачване и моят носач се спря, за да си поеме дъх. Открих, че сме застанали на равно плато, не много далеч от своеобразен бивак. От всички страни се простираше блещукащото море, на изток корабът, който ме бе довел тук, се отдалечаваше с издути платна.

Единствената ми мисъл бе насочена към водата. Вече не ме интересувахе какво ми беше приготвила съдбата, стига да можех да се напия. До вратата на бивака стоеше мъж с потъмняла кожа и голяма брада.

– Agua – казах аз и повторих движенията за пиене.

Той посочи към чернокожия и аз видях, че се намирам пред европейец.

– Fala inglez?* – попитах, както се бях научила в Бразилия. Той кимна. Чернокожият мъж донесе паница с вода. Изпих я и той донесе още. Това беше най-вкусната вода, която някога бях пила.

Очите на непознатия бяха зелени, косите му бяха изгорели от слънцето и имаха цвят на слама. Предположих, че е някъде на шейсет години. Беше облечен в (нека го опиша подробно) къса куртка, панталон до коленете, какъвто носят моряците по Темза, висока конусообразна шапка – от защити кожени парчета с козина по тях – и груби сандали. Зад колана му бяха затъкнати къса пръчка и нож. Първата ми мисъл беше: метежник, който е оставен тук от милостив капитан, а той е превърнал този островитянин в свой слуга.

* Говорите ли английски? – (порт.) – Б.пр.

– Моето име е Сюзън Бартън – казах аз. – Бях изхвърлена от екипажа на кораб в една лодка. Те убиха капитана и ми сториха това.

И тогава внезапно се разплаках, макар да не бях отронила нито една сълза по време на униженията, които бях изтърпяла на борда на кораба, и после, докато се носех сама по вълните, с мъртвия капитан в краката ми, от чието око стърчеше метален лост. Седнах на голата земя, хванала болящия ме крак с ръце, заклатих се напред-назад и продължавах да плача като малко дете, а непознатият (разбира се, това беше самият Крузо, за който вече сте чували) ме огледа, все едно бях някаква риба, изхвърлена на брега, а не нещастно човешко създание.

Разказах как беше облечен Крузо, сега ще опиша неговото жилище.

В средата на плоския връх на хълма имаше купчина скални отломъци, на височина колкото къща. Помежду два от тези камъка Крузо беше издигнал колиба от колове и тръстика; тръстиката беше изкусно оплетена и привързана към коловете, за да се получат покрив и стени. Ограда с врата на кожени панти придаваше на бивака, който Крузо наричаше свой замък, триъгълна форма. Зад оградата, защитена от маймуните, растеше леха с диви марули. Тези марули, заедно с рибешкия хайвер и птичите яйца, съставляваше цялата ни храна на острова, както ще разберете.

В колибата Крузо бе направил едно тясно легло, и това беше цялото му обзавеждане. Голата земя играеше ролята на под. Петкан спеше върху една постелка под стряхата.

След като сълзите ми пресъхнаха, аз помолих Крузо за игла или нещо подобно, за да извадя тръна от петата си. Той донесе игла, направена от рибешка кост, с дупка в дебелия ѝ край, която няхах представа как е пробита, и ме гледаше мълчливо, докато изваждах тръна.

– Позволете да ви разкажа моята история – казах аз, – сигурна съм, че ще ви е интересно да разберете как попаднах тук.

Казвам се Сюзън Бартън и съм самотна жена. Баща ми беше французин, избягал в Англия, за да се спаси от преследванията във Фландрия. В интерес на истината, неговата фамилия бе Бертон, но англичаните промениха това с времето. Майка ми беше англичанка.

Преди две години единствената ми дъщеря беше отвлечена и отведена в Новия свят от един англичанин, комисонер и търговски агент. Аз отидох да я търся. След като пристигнах в Баия се сблъсках с откази за помощ, а когато станах по-настойтелна, ми отвърнаха с грубости и заплахи. Служещите на британската корона не ми оказаха никаква помощ, казваха, че това е личен конфликт между английски поданици. Намирах си места за живеене, работих като шивачка, и търсих, и чаках, но не открих и следа от детето ми. Накрая, отчаяна и останала без никакви средства, аз се отправих към Лисабон с един търговски съд.

На десетия ден от плаването, като капак на всичките ми нещастия, екипажът се разбунтува. Те нахлуха в каютата на капитана и безмилостно го убиха, докато той се молеше за живота си. Онези от моряците, които не бяха взели участие в бунта, ги оковаха във вериги. Моряците ме сложиха в една

лодка, заедно с трупа на капитана, и ме избутаха сред вълните. Не знам защо решиха да ме прокудят. Но ние, по правило, ненавиждаме тези, към които се отнасяме с презрение, и се стараем да се извадим от тях. Човешкото сърце е тъмна гора – това е една от поговорките, които чух в Бразилия.

Случайно или заради прищявка на бунтовниците, аз бях спусната в лодката до този остров. „Remos!“ – извика един от матросите, което означаваше, че трябва да хвана греблата и да гребя. Но аз треперех от страх. И така, докато те се смееха и подвикваха, аз се отдалечавах все повече по вълните и вятърът се усилваше.

Цяла сутрин, докато корабът се отдалечаваше (предполагам, че метежниците се готвеха да се занимават с пиратска дейност покрай испанския бряг), аз залягах над веслата, а мъртвият капитан лежеше в краката ми. Скоро ръцете ми се разраниха – вижте! – но аз не исках да спирам, понеже се страхувах, че течението ще ме отдалечи от острова. Много по-страшна от болката беше мисълта, че мога да бъда изхвърлена в открито море през нощта, когато чувала съм, че чудовищата от дълбините се изкачват до повърхността в търсене на плячка.

После вече не можех да гребя. Не си усещах ръцете, гърбът ми гореше, имах болки в цялото тяло. Въздъгнах, и почти без да разплискам водата, аз се хвърлих през борда на лодката, и започнах да плувам към вашия остров. Вълните ме понесоха и ме изхвърлиха на брега. Останалото го знаете.

С тези думи аз се оставих на милостта на Робинзон Крузо, който по това време все още управляваше на острова, и станах негов втори поданик; първият беше слугата му Петкан.

А сега с удоволствие ще ви разкажа историята на Крузо, този необикновен човек, тъй както я чух от неговата уста. Вярно е, че неговите разкази бяха доста различни и понякога си противоречаха, заради което все повече си мислех, че възрастта и izolацията са се отразили на паметта му, и той вече не знае със сигурност кое е истина и кое е фантазия. По този начин, един ден той ми казваше, че баща му бил заможен търговец, чиято кантора Крузо напуснал в търсене на приключения. Но на следващия ден ми разказа, че бил бедно момче без семейство, което потеглило на плаване като прислужник, после бил заловен от мароканците (на ръката си имаше белег, за който каза, че бил от жигосване), избягал и стигнал до Новия свят. Понякога споделяше, че от петнадесет години живее на този остров, заедно с Петкан, като само двамата са се спасили след потъването на кораба им.

– Значи Петкан е бил дете, когато корабът е потънал? – попитах аз.

– Да, точно така, дете, малко дете и роб – отговори Крузо.

Но при други случаи, например, когато бе в плен на треската (а при треска, както и при алкохолно опиянение, истината сама излиза от устата), той разказваше истории за канибали. Петкан бил людоед, когото той спасил от това да бъде опечен и изяден от други канибали.

– Няма ли да се върнат канибалите, за да си вземат Петкан отново? – питах аз и той кимаше. – Затова ли постоянно гледате към морето: за да забеле-

* Гребла! – (порт.) – Б.пр.

лежите тяхното пристигане? – продължавах да разпитвам аз, и той отново кимаше в отговор. По този начин, накрая вече не знаех кое е истината и кое е измислица, кое беше просто бълнуване.

Но нека се върна към разказа си.

Смъртно изморена, аз помолих да легна, и веднага заспах дълбоко. Слънцето вече потъваше зад хоризонта, когато се събудих, а Петкан приготвяше вечерята. Макар тя да бе просто една риба, опечена на жар и поднесена с маруля, аз я изядох с удоволствие. Заситена и усещайки твърдата земя под краката си, се изпълних с благодарност към своя необикновен спасител и му благодарих. Можех да му разкажа още за себе си, за търсенето на отвлечената ми дъщеря и за метежа на кораба. Но той нищо не попита, само се взираше към залязващото слънце, кимаше на себе си, като че някакъв глас му говореше и той го слуша внимателно.

– Мога ли да ви попитам, господине – казах аз след известно време, – защо през тези години не построихте лодка и не се спасихте от този остров?

– А къде да отида? – отговори той, усмихвайки се на себе си, все едно нямаше друг възможен отговор.

– Можели сте да стигнете до бразилския бряг или да ви намери някой кораб и да бъдете спасен.

– Бразилия се намира на стотици морски мили и е пълна с канибали – каза той. – А колкото до плаващите кораби, много по-вероятно е да се натъкнем на такъв и тук.

– Позволете да не се съглася с вас – казах аз. – Изкарах две дълги години в Бразилия и не видях никакви канибали там.

– Била сте в Баия – отвърна Крузо. – Баия не е нищо друго освен един град до бразилската джунгла.

Още от самото начало разбрах, че само ще си изгубя времето с опити да накарам Крузо да се спаси. Остарявайки на своето островно царство, без нито един човек, който да му се противопостави, той бе стеснил представата си за света – а хоризонтът пред нас беше толкова обширен и прекрасен!, – че той се беше убедил как знае всичко, което му е нужно за света. Освен това, както разбрах по-късно, желанието за спасение бе намаляло в него. Говоря истината, не страх от разбойници или канибали го възпираше от палене на сигнални огньове или танци на върха на хълма с шапка в ръка, а равнодушието към възможното избавление, навикът и старческият инат.

После стана време за спане. Крузо предложи да ми отстъпи своята постеля, но аз отказах, предпочитайки Петкан да ми направи на земята легло от зелени растения. После легнах, на една ръка разстояние от Крузо (понеже колибата беше малка). Снощи пътувах към дома; тази вечер бях корабкрушенка. Дълго време лежах будна, не можех да повярвам в този обрат на съдбата, още повече, че ме измъчваха и разранените ми ръце. После заспах. Събудих се по някое време през нощта. Вятърът беше стихнал; можех да чуя щурците отвън, а от далечината долиташе ревът на вълните.

– В безопасност съм, намирам се на този остров, всичко ще се оправи – прошепнах аз, обгърнах се с ръце и отново заспах.